

*Милан Винчић,
судија Вишег привредног суда, Београд*

Нека спорна питања код уписа у судски регистар промене законског заступника предузећа

Поступак уписа у судски регистар промене законског заступника предузећа покреће се подношењем пријаве од стране овлашћеног лица или његовог пуномоћника, а спроводи се и окончава по правилима ванпарничног поступка. Поступак уписа је хитан, а решење о упису се извршава даном доношења. Код уписа промене законског заступника предузећа у судски регистар постоје нека спорна питања као што су:

- 1) ко је овлашћено лице за подношење тужбе,
- 2) где је граница између поступка уписа у судски регистар и парничног поступка,
- 3) ко је законски заступник предузећа кад другостепени суд укине решење о упису промене законског заступника и предмет врати регистарском суду на поновни поступак,
- 4) да ли директор, који је одлуком управног одбора разрешен дужности пре истека мандата, има право на жалбу против решења о упису у судски регистар,
- 5) да ли је допуштена привремена мера по предлогу директора код уписа у судски регистар промене законског заступника предузећа и
- 6) да ли директор има право на тужбу за утврђење ништавости уписа у судски регистар промене законског заступника предузећа.

Циљ реферата је да се на наведена питања покуша дати одговор како би се отклонили различити ставови и ускладила пракса у поступању и одлучивању регистарских судова и субјеката уписа у поступку уписа промене законског заступника.

1. Овлашћено лице за подношење пријаве

Овлашћено лице за подношење пријаве за упис у судски регистар је лице које је уписано у судски регистар, а то је директор. Међутим, када се ради о подношењу пријаве за упис промене законског заступника предузећа директор, који је одлуком управног одбора разрешен дужности пре истека мандата, неће да поднесе пријаву, што је и логично јер зашто би подносио пријаву против самог себе пошто се захтева његово брисање из судског регистра. У ситуацији када директор неће да поднесе пријаву за упис по ставу судске праксе у тој ситуацији овлашћено лице за подношење пријаве је постављени в.д. директора. Став се заснива на тумачењу да постављени в.д. директора овлашћење за подношење пријаве изводи из саме одлуке управног одбора о постављењу, иако одлука не садржи специјално овлашћење за подношење пријаве регистарском суду.

Овлашћење за подношење пријаве за упис у судски регистар је процесно правне природе које произилази из права законског заступања. Овлашћење може да изда само законски заступник предузећа, односно директор све док не буде брисан из регистра. Према томе, ни управни одбор не може својом одлуком о постављењу в.д. директора дати овлашћење за подношење пријаве јер то излази из круга његове законске надлежности (управни одбор је надлежан да разрешава и поставља директора - члан 62. тач. 7. Закона о предузећима).

Поставља се питање ко може бити овлашћено лице за подношење пријаве у ситуацији кад директор неће да поднесе пријаву, а управни одбор не може својом одлуком о постављењу дати овлашћење в.д. директора за подношење пријаве? Подношење пријаве за упис је подношење предлога регистарском суду за спровођење коначне одлуке управног одбора о разрешењу и постављењу директора односно в.д. директора, а решење о упису представља спровођење те одлуке кроз судски регистар. Да би захтев за упис био усвојен, одлука о разрешењу и постављењу мора представљати правно важећу исправу за упис, односно мора бити донета у законито спроведеном поступку од стране управног одбора и оверена и потписана од стране председника управног одбора или његовог заменика. Кад одлука о разрешењу и постављењу директора односно в.д. директора представља подобну исправу за упис у судски регистар због тога што је оверена и потписана од председника управног одбора и његовог заменика као изабраних лица на ту функцију по статуту, нема разлога због кога председник управног одбора или његов заменик не би могли поднети пријаву за упис у судски регистар ради спровођења одлуке.

Дакле, овлашћено лице за подношење пријаве за упис у судски регистар промене законског заступника предузећа је председник управног одбора или његов заменик.

Став судске праксе да је овлашћено лице за подношење пријаве постављени в.д. директора треба изменити тако да је овлашћено лице за подношење пријаве председник управног одбора или његов заменик.

2. Граница између поступка за упис у судски регистар промене законског заступника предузећа и парничног поступка

У поступку уписа у судски регистар, регистарски суд поступа и одлучује по пријавама ванпарничног поступка. Међутим, у пракси регистарски суд испитује околности и чињенице које су релевантне за одлучивање у парници пред парничним судом. Нарочито се ово огледа код уписа у судски регистар промене законског заступника предузећа. Често се регистарски суд упушта у испитивање или утврђивање да ли је опозив и избор органа управљања извршен на законит начин, да ли је одлука о разрешењу и постављењу директора односно в.д. директора донета у кворуму и да ли стоје разлози за разрешење директора, а што је све у надлежности општинског суда кад одлучује у парници.

Поставља се питање где је гранична линија између поступка за упис у судски регистар промене законског заступника предузећа и парничног поступка.

Пре доношења решења о упису у судски регистар промене законског заступника предузећа, регистарски суд је дужан да испита: 1) да ли је пријава за упис поднета од овлашћеног лица и у законском року, 2) да ли су уз пријаву, поред осталих, приложене одлука управног одбора о разрешењу директора и одлука о постављењу в.д. директора у изворнику или овереном препису, односно овереној фото-копији и да ли су одлуке донете од стране управног одбора у кворуму за рад и одлучивање. Практично, регистарски суд је дужан да испита формалне услове за упис, односно да ли је пријава поднета у законском року од овлашћеног лица и да ли је одлука управног одбора о разрешењу и постављењу директора односно в.д. директора оверена печатом предузећа и потписана од стране председника управног одбора или његовог заменика. Регистарски суд није дужан да испитује и утврђује да ли је опозив и избор органа управљања извршен у складу са статутом предузећа, да ли стоје разлози за разрешење директора и да ли је истинита садржина одлуке о разрешењу и постављењу које су оверене печатом предузећа и потписане од стране председника управног одбора или његовог заменика јер све ово спада у надлежност општинског суда у парници у смислу члана 12. ст. 3. тач. г). Закона о судовима Републике Србије.

Решење о упису у судски регистар промене законског заступника предузећа извршава се даном доношења (члан 11. Закона о поступку за упис у судски регистар). Пошто се решење даном доношења одмах извршава постоји опасност од грешке суда да се брише директор, иако не постоје услови за упис. Да би регистарски суд избегао могућу грешку у поступку уписа, ради опреза, треба пре доношења решења о упису да постоји у складу са одредбом члана 38. Закона о поступку за упис у судски регистар. Наиме, треба да одреди рочиште ради отклањања сумње у аутентичност одлуке управног одбора о разрешењу и постављењу директора односно в.д. директора и да на рочиште позове подносиоца пријаве и директора који је разрешен дужности пре истека мандата.

Дакле, код уписа у судски регистар промене законског заступника предузећа регистарски суд је дужан да испита, пре доношења решења о упису, да ли је пријава за упис поднета у законском року и од овлашћеног лица, да ли су уз пријаву, поред осталих исправа, приложене у изворнику или овереном препису односно овереној фотокопији одлука о разрешењу и постављењу директора односно в.д. директора и да ли су донете од управног одбора, као и да ли су оверена пречатом предузећа и потписана од стране председника управног одбора или његовог заменика. Суд се не може упуштати у испитивање да ли је опозив и избор органа управљања извршен у складу са статутом предузећа, да ли стоје разлози за разрешење директора и да ли је истинита садржина одлуке о разрешењу и постављењу директора односно в.д. директора, јер су ово релевантне чињенице за одлучивање у парници.

3. Законски заступник предузећа после укидања решења о упису у судски регистар и враћање предмета на поновни поступак

Кад другостепени суд уважи жалбу разрешеног директора, укине решење о упису у регистар и врати предмет регистарском суду на поновни поступак, поставља се питање ко је у том случају законски заступник предузећа. Ово питање је значајно за правилност радњи и послова предузетих у међувремену од укидања решења о упису до момента доношења решења у поновном поступку.

По изнетом питању постоје два супростављена мишљења. По једном мишљењу законски заступник предузећа у случају укидања решења о упису у судски регистар је и даље директор који је одлуком управног одбора разрешен дужност јер је решење о упису укинато и нема правног основа о упису у судски регистар. Међутим, ово мишљење губи из вида коначност и правоснажност одлуке управног одбора о разрешењу и постављењу директора односно в.д. директора. Према другом мишљењу законски заступник предузећа у наведеном случају је постављени и уписани в.д. директора јер је решење о упису извршено даном доношења без обзира што је касније после уписа укинато по жалби од стране другостепеног суда и предмет враћен на поновни поступак. Ово стога, што решењем другостепеног суда о укидању решења о упису није извршено и брисање уписа извршеног укинутим решењем. Према томе, пошто није извршено брисање извршеног уписа, законски заступник је постављени и уписани в.д. директора све до доношења новог решења у поновном поступку о одбијању захтева за упис.

Опредељујући се између наведених супростављених мишљења наше мишљење је да је правилно и прихватљиво друго мишљење тј. да је законски заступник предузећа, кад другостепени суд укине решење о упису и предмет врати регистарском суду на поновни поступак, уписани в.д. директора због тога што је решење о упису извршено даном доношења, а другостепеним решењем о укидању није одлучено да се брише упис извршен укинутим решењем. Према томе, правне радње и послови предузети у периоду од укидања решења о упису до доношења новог ре-

шења у поновном поступку од стране в.д. директора су правно важећи, а не директора који је коначном и правноснажном одлуком разрешен дужности.

4. Право на жалбу директора против решења о упису у судски регистар промене законског заступника предузећа

Упис у судски регистар промене законског заступника предузећа, односно брисање разрешеног директора из регистра и упис постављеног в.д. директора са становишта Закона о поступку за упис у судски регистар је упис промене података о субјекту уписа. Решење о упису има декларативно дејство и значај објављивања трећим лицима да је код субјекта уписа дошло до промене у личности овлашћеног лица за заступање предузећа.

Према одредби члана 52. ст. 1. Закона о поступку за упис у судски регистар, право на жалбу против решења о упису у судски регистар има учесник или друго лице које сматра да је решењем повређено његово право или на закону заснован интерес, а предлагач кад је захтев одбијен, односно пријава одбачена.

Argumentum a contrario, право на жалбу против решења о упису у судски регистар нема учесник или друго лице ако решењем није повређено његово право или на закону заснован интерес.

Поставља се питање да ли је решењем о упису у судски регистар промене законског заступника предузећа, којим је на основу коначне и правноснажне одлуке управног одбора, брисан директор а уписан постављени директор односно в.д. директора, повређено право заступања директора који је разрешен дужности или је то право повређено коначном и правноснажном одлуком управног одбора о разрешењу и постављењу.

Одлука управног одбора о разрешењу директора и постављењу директора односно в.д. директора са становишта судског регистра је коначна и правноснажна јер против ње у предузећу не може се изјавити приговор о коме би одлучивао другостепени орган. У предузећу нема двостепености одлучивања. Интересантно је да Закон о предузећима не предвиђа право на тужбу против одлуке управног одбора о разрешењу директора пре истека мандата. Међутим, право на тужбу против ове одлуке произлази из одредбе члана 12. ст. 3. тач. г) Закона о судовима Републике Србије који предвиђа да општински суд решава спорове о избору и разрешењу органа у предузећима и другим правним субјектима. Према томе, директор који је коначном одлуком управног одбора разрешен дужности пре истека мандата има право на тужбу против ове одлуке ако је њоме повређено његово право заступања предузећа пошто као орган пословођења спада у органе предузећа (члан 60. Закона о предузећима).

По нашем мишљењу разрешени директор у смислу члана 12. ст. 3. тач. г) Закона о судовима Републике Србије има право на тужбу ради утврђења ништакости одлуке о разрешењу и накнаде штете без права враћања на радно место директора пошто суд нема законско овлашћење да пресудом наложи предузећу враћање

директора на радно место директора. Ово стога што је у искључивој надлежности управног одбора разрешење и постављење директора и суд се не може мешати у право и надлежност управног одбора. Директор може бити враћен на радно место директора само ако управни одбор измени и стави ван снаге своју одлуку о разрешењу и постављењу.

Решење о упису у судски регистар промене законског заступника предузећа представља у суштини спровођење коначне и правноснажне одлуке управног одбора о разрешењу и постављењу законског заступника и има декларативно дејство. Према томе, решењем о упису промене законског заступника предузећа, којим је извршен упис промене података о субјекту уписа, није повређено право заступања предузећа од стране разрешеног директора. Ако је и повређено то његово право може бити повређено само коначном одлуком управног одбора о разрешењу а никако решењем о упису на основу одлуке управног одбора. Само у једном случају решењем о упису у судски регистар може доћи до повреде права заступања предузећа од стране разрешеног директора ако би решење о упису било донето на основу одлуке о разрешењу донете од неовлашћеног управног одбора или одлуке донете у непостојећем кворуму за рад и одлучивање. У том случају другостепени суд би по жалби решење укинуо и предмет вратио регистарском суду на поновни поступак.

Кад у конкретном случају решењем о упису у судски регистар промене законског заступника предузећа није повређено право заступања разрешеног директора, његова жалба против решења није дозвољена.

Кад је решењем повређено право заступања разрешеног директора због тога што се заснива на одлуци о разрешењу и постављењу донете од неовлашћеног органа управљања или од управног одбора у непостојећем кворуму за рад и одлучивање, жалба разрешеног директора против решења је дозвољена и води укидању решења о упису и враћању предмета регистарском суду на поновни поступак.

Ако се решење побија због тога што не постоје оправдани разлози за разрешење директора жалба је такође недозвољена, јер против одлуке о разрешењу директор има право на тужбу за утврђење нишгавости одлуке и накнаду штете због незаконитости ове одлуке.

Спорно је да ли жалбу против решења треба одабаци као недозвољену или одбити као неосновану. Жалбу треба одабаци као недозвољену применом *argumentum a contrario* члана 52. ст. 1. Закона о поступку за упис у судски регистар. Жалба се може и одбити као неоснована, јер је крајњи резултат исти - негативан по подносиоца жалбе. И кад се жалба одбаци и кад се одбије решење о упису постаје правноснажно. Разлози за одбацивање жалбе на основу *argumentum a contrario* члана 52. ст. 1. Закона о поступку за упис у судски регистар и разлози одбијања жалбе су исти. Одбацивање или одбијање жалбе је само термиолошка разлика у изреци решења поводом жалбе против решења о упису.

Који суд треба да одбаци жалбу?

По одредби члана 54. тач. 1. Закона о поступку за упис у судски регистар, решавајући о жалби другостепени суд може одбацити жалбу као недозвољену ако то није учинио регистарски суд. Према редоследу одлучивања жалбу као недозвољену, у случају кад је недозвољена, треба да одбаци регистарски суд, а ако то не учини регистарски суд жалбу ће одбацити другостепени суд на основу одредбе члана 54. тач. 1. Закона о поступку за упис у судски регистар.

5. Привремена мера у поступку уписа у судски регистар

У неколико случајева било је предлога да регистарски суд одреди привремену меру забраном уписа у судски регистар промене законског заступника предузећа. Поставља се питање да ли је допуштена привремена мера забраном уписа у судски регистар промене законског заступника предузећа кад се зна да је поступак уписа хитан и да је регистарски суд дужан да изврши упис ако је пријаву поднело овлашћено лице или његов пуномоћник и ако су уз пријаву приложене правноваљане одлуке управног одбора о разрешењу и постављењу директора односно в.д. директора.

Закон о поступку за упис у судски регистар не предвиђа привремену меру као средство обезбеђења јер у овом поступку нема ни повериоца ни потраживања као елемента за привремену меру. Разрешени директор нема положај предлагача у поступку уписа у судски регистар, јер само предлагач у ванпарничном поступку може имати активну легитимацију за подношење предлога за одређивање привремене мере под условима предвиђеним Законом о извршном поступку.

Према томе, привремена мера у поступку уписа у судски регистар промене законског заступника предузећа је недопуштена.

6. Право на тужбу за утврђење ништавости уписа у судски регистар промене законског заступника предузећа

Поставља се питање да ли директор који је разрешен дужности пре истека мандата има право на тужбу да се утврди да је упис промене законског заступника предузећа ништав.

Ако је упис промене законског заступника предузећа извршен на основу лажне одлуке о разрешењу и ако је одлука донета у незаконито спроведеном поступку, разрешени директор може тужбом за утврђење тражити да се утврди да је упис ништав пошто има правни интерес који се огледа у сатисфакцији и могућности за подношење посебне тужбе за накнаду штете на основу пресуде о утврђењу ништавости уписа у судски регистар.